

JAARVERSLAG 2019

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Beek-Ubbergen

1. INLEIDING

2. ORGANISATIE

- 2.1 VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP
- 2.2 STICHTING DE LANDSCHAPSWACHT
- 2.3 STICHTING DAS&BOOM

3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

- 3.1 LANDSCHAPMUSEUM
- 3.2 FONDSENWERVING
- 3.3 LEDEN

4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

- 4.1 BELEIDSBEINVLOEDING
- 4.2 LANDSCHAPSHERSTEL
- 4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN
 - Extra project Postcodeloterij
 - Beheer gemeenten Maasheggen
 - Collectief Deltaplan Landschap
 - Poelen.nu
- 4.4 ICOONLANDSCHAPPEN
- 4.5 LANDSCHAPSADVIES
- 4.6 OTTERROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE
- 4.7 NATUUR IN DE STRAAT
- 4.8 DIGITAAL LANDSCHAPSARCHIEF
- 4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW
- 4.10 DAS&BOOM

5. FINANCIEEL VERSLAG

- 5.1 Financiën 2019
- 5.2 Begroting 2020

6. JAARPLAN 2020

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2019

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2019 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau, waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat de projecten van de VNC grotendeels conform de SMART-doelstelling, geformuleerd in jaarplan 2019, en passend binnen het Meerjarenbeleidsplan, uitgevoerd zijn.

In 2019 hebben we, al dan niet in samenwerkingsverbanden, op vele plaatsen in Nederland aan landschapsherstel gewerkt. Er zijn compleet nieuwe landschapsinrichtingen gedaan, maar ook individuele monumentale landschapselementen zijn gerestaureerd.

Ook dit jaar is speciale aandacht uitgegaan naar de Maasheggen. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknappbeurt van het gebied.

In 2019 hebben we in aanvraag van nieuwe en uitvoering van bestaande projecten steeds meer de nadruk gelegd op het vergroten van de biodiversiteit, o.a. met diverse maatregelen om de insectenstand te bevorderen. Zo waren in de maasheggen de eerste resultaten van de prachtige bloemenranden voor insecten te zien. Dit zal de komende jaren voortgezet worden.

In 2019 werd het tweede Icoonlandschap door de VNC onthuld: het tuunwallenlandschap op Texel. De status van Icoonlandschap wordt door de VNC gegeven aan gebieden waar het landschap de eeuwenoude geschiedenis vast heeft gehouden, die een rijke flora en fauna herbergen en waar tradities in ere worden gehouden, zowel materieel als immaterieel.

Verder hebben we ons weer volop ingezet voor instandhouding en bescherming van landschapselementen en bijzondere cultuurlandschappen, werden er weer stimuleringsprijzen voor de Gouden Mispel voor landschapsontwikkeling en de Gouden Zwaluw voor vergroening van steden uitgereikt. Ook in het grensoverschrijdende project de 'Green Blue Rhine Alliance', mede mogelijk gemaakt dankzij een Europese subsidie, zijn goede vorderingen gemaakt. In dit project zijn diverse faunavoorzieningen voor otter, ijsvogel en oeverzwaluw gerealiseerd.

Het bestuur complimenteert de medewerkers van de VNC voor het indrukwekkende pakket aan werkzaamheden dat in 2019 is verzet.

2. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

2.1 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiter- en voetpaden en kanoroutes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC nadrukkelijk ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

- a. behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groenblauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;

- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en individuen, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de recreatieve ontsluiting als basis dienen;
- c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;
- d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en -gebruikers wordt gehandeld;
- f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had per 31-12-2019 de volgende samenstelling:

Harry Keereweer (voorzitter)

Hoofdfunctie: Gepensioneerd
Relevante nevenfunctie(s) Voorzitter Museum Stoomgemaal De Tuut en Motorenmuseum (Appeltern)
 Vice-voorzitter Beheer Vermogen Oud Burgeren (BVOB)
 Directeur HKconsultancy
 Voorzitter RvC BSB Zuid

Dedde Smid (penningmeester/secretaris)

Hoofdfunctie: Zelfstandig consultant, directeur Stichting Belmonte Arboretum, Wageningen
Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid St. Landschapskapitaal

Annet Kempenaar

Hoofdfunctie: Universitair docent bij Rijksuniversiteit Groningen
Relevante nevenfunctie(s)

Fried Frederix

Hoofdfunctie: gepensioneerd en eigenaar Tuin 'de Villa'
Relevante nevenfunctie(s) Lid Adviesraad Kwaliteitsborging Hoogwaterbeschermingsprogramma
 Bestuurslid Hoogwaterplatform (Ooijpolder)
 Voorzitter Landschapsvereniging Ooijpolder-Groesbeek 'de Ploegdriever'
 Penningmeester Coöperatieve Agrarisch Natuurbeheervereniging Collectief Rivierenland ua

Robbert Hijdra

Hoofdfunctie:

Gepensioneerd

Relevante nevenfunctie(s)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse Public Affairs'
Bestuurslid Das&Boom

Louis Dolmans

Hoofdfunctie

Voorzitter Stichting Doornik Natuurakkers

Relevante nevenfunctie(s)

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Jaap Dirkmaat, Directeur

Relevante nevenfuncties

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Raad van Advies Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Raad van Advies had in 2019 de volgende samenstelling:

- Prof. drs. Fons Asselbergs, oud-Rijksadviseur voor cultureel erfgoed
- Dr. Hans Renes, historisch-geograaf / landschapsdeskundige aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. ir. Wim Dik, oud-staatssecretaris Economische Zaken en voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke KPN N.V.
- Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome
- Prof. dr. Maarten van Rossem, historicus
- Hans Dorrestijn, schrijver en cabaretier
- John Jansen van Galen, journalist en wandelchroniqueur

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2019 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering

Jaap Dirkmaat, Valentijn te Plate, Raymond Meussen, Lars van Peij, Charlotte Witte, Gertjan Sengers, Tim Leenders, Peter Ceelen.

Groenbeheer

Patrick Hofman, Stefan Hoeve, Niek Everaarts, Sjaak Koning, Roel Strik (vaste ploeg jaarrond), Ramon Rodriguez Olid, Robin Günz (oproepkrachten).

Dassenopvang en dassenadvies

Bert Hesse, Hester Bartels, Marc Moonen

Interieurverzorging

Gerda Merkes

Financiële administratie

John de Groot

Personeelszaken

Jessy Sluiter

Secretariaat

Khadisja Ouanani, Sylvia Haffmans.

In Memoriam: Liesbeth Kemme

Liesbeth Kemme. Trouw, uiterst accuraat en weloverwogen, lief en collegiaal. De rust zelve en een verantwoordelijkheidsgevoel dat nooit sliep. Ze zou spoedig met pensioen gaan, koos mee haar opvolger en wilde haar taken in goede handen overdragen en ruim de tijd nemen het werk zorgvuldig door te geven. Ze had die dag getrakteerd in verband met haar 65^e verjaardag. Natuurlijk zou ze ook als vrijwilliger betrokken blijven bij de vereniging. Die avond groette ze de collega's en vertrok huiswaarts. Maar even buiten het kantoor sloeg het noodlot toe. Een tegenligger kwam over twee doorgetrokken strepen in volle vaart haar weghelpt op met een frontale botsing tot gevolg.

Op 18 december 2019 is Liesbeth overleden. Als officemanager van onze vereniging was zij de spin in het web, maar bovenal een lieve, fijne collega met een uitermate warm hart. Wij wisten dat het afscheid naderde, maar ze zou er altijd zijn. Dan komt er een dag zo verdrietig en rauw, dat we tot vandaag er geen woorden en geen plek voor weten.

Wat hadden we haar graag zien genieten van haar vrije blije leven met haar man, zoon en familie. Hoe machteloos nu het gevoel.

De salarissen binnen de VNC zijn gebaseerd op het rapport 'beloningsgebouw 2008-2009' van de (externe) VNC-personeelsadviseur, waarbij onderzoek verricht is aan de hand van functies, salarisschalen en secundaire arbeidsvoorwaarden van vergelijkbare (kleinschalige) natuur- en milieuorganisaties, alsmede de raam-CAO Bos en Natuur.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen. De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2019 in totaal 42. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Landschapmuseum 11 vrijwilligers
- Dierv verzorging 17 vrijwilligers
- Groen/pand 14 vrijwilligers

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de organisatie: zorg voor natuur en landschap maakt immers deel uit van onze missie. Het beleid van de organisatie is erop gericht om daar waar mogelijk duurzame en verantwoorde middelen in te zetten. Tevens biedt de VNC aan meerdere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek of stageplaats.

VNC maakt zich zorgen om de discussie rondom de energietransitie in Nederland. Getracht wordt beleidsmatige invloed uit te oefenen op dit onderwerp, waardoor de energietransitie op zorgvuldige wijze in Nederland geïmplementeerd wordt, met zo minimaal mogelijke gevolgen voor natuur en landschap, en op een zo efficiënt mogelijke wijze.

Mogelijk gemaakt door

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2019 mede mogelijk gemaakt door donaties van:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Stichting Doelwijk
- Stichting Elise Mathilde
- ASN-Foundation
- Dinamofonds
- Ars Donandi
- Stichting De Lange Brug

2.2 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

- a. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- b. voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- c. eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- d. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Voorzitter Stichting Das&Boom

	Bestuurslid Stichting wAarde
	Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan
	Landschap U.A
	Lid Urgenda
	Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen
Bart Dingemanse (penningmeester)	Secretaris Stichting Landschapskapitaal
Valentijn te Plate (secretaris)	Penningmeester Stichting Landschapskapitaal
	Penningmeester Coöperatieve Vereniging Deltaplan
	Landschap U.A

2.3 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- a. de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;
- b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;
- c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;
- d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.
- e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. het kritisch volgen van overheden bij hun beleid met betrekking tot het in artikel 1 genoemde, zo nodig door middel van gerechtelijke procedures;
- b. ter bescherming van soorten het discreet hanteren van publicaties/informatie en een beperkt ijveren voor openbaarheid van gegevens zover dit op directe wijze in dienst kan staan van het behoud van de in dit artikel genoemde diersoorten, flora en vegetatie;
- c. het adviseren van overheden en derden bij hun ruimtelijke ordeningsbeleid op beleidsmatig- en beheergericht onderzoeks(kundig) niveau;
- d. het verzorgen van voorlichting en educatie;
- e. publicaties (o.a. in de vorm van een Jaarverslag en Kwartaalverslagen);
- f. het uitvoeren van beheer- en beschermingsgericht (veld)onderzoek;
- g. eigen beheer van burchten en biotopen door middel van, indien noodzakelijk, aankoop en beheer(werkzaamheden);
- h. het ijveren naar een betere juridische status van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun leefmilieus;
- i. het houden van vergaderingen en bijeenkomsten;
- j. samenwerking met instellingen, verenigingen, overheidsinstanties en deskundigen, die een gelijk of verwant doel nastreven, steun aan initiatieven ter bescherming van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun (potentiële) leefmilieus en habitats;
- k. toezien op een actief beleid en het verrichten van werkzaamheden op het vlak van opvang en herintroductie van de in artikel 1 genoemde diersoorten en plantensoorten, ter herstel en versterking van de inheemse populatie, voor zover Nederland ten aanzien van deze soorten verplichtingen is aangegaan en de gunstige staat van instandhouding niet of gebrekkig heeft weten te handhaven;
- l. werven van financiële middelen, verkregen uit het verrichten van betaalde opdrachten en uit andere baten, zoals erfstellingen, legaten, lastbevoordelingen, schenkingen, donaties en subsidies.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
 Voorzitter Stichting Landschapswacht
 Bestuurslid Stichting wAarde
 Lid Urgenda
 Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen
 Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan
 Landschap U.A

Wiel Tonies (secretaris)

Robbert Hijdra (penningmeester)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse
 Public Affairs'

Bestuurslid Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2019 mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Vriendenloterij

3. VOORLICHTING, FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 Landschapmuseum

Het Landschapmuseum biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC. Het wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum. Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Het Landschapmuseum was in 2019 van maart tot en met oktober iedere woensdag en zondag geopend voor publiek. Buiten deze reguliere openingstijden werden ook specifieke doelgroepen ontvangen.

3.2 Fondsenwerving

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De VNC streeft erna dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2019 is dit percentage 0,7%.

3.3 Leden

Op 1 januari 2019 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 3.012 leden. Op 31 december 2019 was dit aantal licht gedaald tot 2.967.

De opbrengst van de Zomeractie 2019 was bestemd voor de aanschaf van vervangend en nieuw materiaal voor onze groenploeg. De Herfstactie was bestemd voor uitbreiding van ons werkterrein om natuur en landschap te beschermen tegen de ongebreidelde groei van zonneparken.

De Kerstactie 2019 was gericht op uitvoeren van meer maatregelen voor insecten.

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

Landschapselementen en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

In Nederland tellen landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, niet mee bij de oppervlakte van landbouwgrond, waarvoor boeren Europese subsidie kunnen ontvangen. Dit in tegenstelling tot wat de in ons omringende landen zoals België, Duitsland, Engeland en Frankrijk het geval is. Daar maken – geheel in overeenkomst met de Europese richtlijn – landschapselementen wél onderdeel uit van het subsidiabele landbouwoppervlak. Bijkomend probleem in Nederland is er dat bij het bepalen van het subsidiabele landbouwoppervlak gebruikgemaakt wordt van luchtfoto's. Met enige regelmaat wordt de slagschaduw van de landschapselementen per abuis meegeteld bij het bepalen van de oppervlakte van die elementen. In een tijd waarin ons landschap zwaar onder druk staat en de roep om meer natuur en biodiversiteit steeds luider wordt, was het ons inziens onbestaanbaar dat de Nederlandse overheid niet de kansen aangrijpt die Europa biedt om het beheer van landschapselementen te beschouwen als onderdeel van het landbouwoppervlak en dus wél te vergoeden.

In 2018 heeft de VNC, samen met andere natuur-, landschaps- en landbouworganisaties, er bij minister Schouten op aangedrongen dit beleid te veranderen. Ondanks dat in 2019 nog geen beleidswijziging heeft plaatsgevonden, lijkt de minister mondjesmaat de goede richting op te bewegen. In een brief van 15 oktober 2019 (Kamerstuk 28 625, nr. 260) geeft de minister aan dat er al het nodige gebeurt in het huidige GLB om landschapselementen te beschermen. Maar dat ze ook constateert dat desondanks waardevolle elementen in het agrarische landschap onder druk staan, waarbij ze erkent dat het ongunstig is voor de biodiversiteit.

De VNC is het oneens met het feit dat de minister zegt dat er het nodige gebeurt om landschapselementen te beschermen. De VNC is van mening dat de inzet binnen het huidige GLB tekort schiet.

- Ten eerste, door landschapselementen buiten de hectarepremie te houden, ontstaat bij boeren een onnodige prikkel om landschapselementen tot een minimum te beperken.
- Ten tweede, volgens de Europese GLB randvoorwaarden(cross compliance) is de instandhouding van landschapselementen een vereiste om als agrariër in aanmerking te komen voor landbouwsubsidie. Echter lidstaat Nederland heeft deze richtlijn zeer slecht geïmplementeerd in de nationale wetgeving, waardoor nog steeds ongestraft landschapselementen verdwijnen.
- Ten derde, de huidige vergroeningseisen zijn te laagdrempelig.
- Ten vierde, de minister geeft aan dat de instandhouding en beheer van landschapselementen wordt gestimuleerd via het Agrarisch Natuur-en Landschapsbeheer (ANLb). Echter volgens de VNC is dat te beperkt. Regelmatig krijgt de VNC vragen van agrariërs of particulieren grondeigenaren of ze in aanmerking kunnen komen voor subsidie voor het onderhoud van hun landschapselementen. Omdat het agrarisch natuurbeheer via collectieven is vormgegeven is de VNC dan genoodzaakt om de agrariër of particuliere grondeigenaar door

te verwijzen naar het betreffende collectief in zijn regio. In veel gevallen kunnen ze met hun landschapselementen niet toetreden tot een collectief, omdat het budget van het collectief niet toereikend is of de landschapselementen buiten het zogenaamde begrensde 'leefgebied' vallen. Een voorbeeld is de provincie Limburg. De VNC ziet daar kansen en kan middelen genereren om extra landschapselementen aan te leggen. Echter, vervolgens is er bij collectief Natuurrijk Limburg geen budget om een beheersubsidie voor die elementen uit te keren, waardoor agrariërs en particuliere grondeigenaren uiteindelijk afhaken om extra landschapselementen aan te leggen. In tijden van drastische achteruitgang van biodiversiteit is deze situatie als ridicuul te beschouwen.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is sinds 1962 het landbouwbeleid van de Europese Unie. Binnen de kaders van het GLB bepalen de EU lidstaten hun eigen landbouwbeleid. Het GLB bestaat uit 2 pijlers: landbouwsubsidies en subsidies voor plattelandontwikkeling.

- *Onder pijler 1 vallen de Inkomensondersteuning en het Markt- en prijsbeleid.*
- *Onder pijler 2 valt het Plattelandontwikkelingsprogramma (POP). In POP zijn maatregelen opgenomen om het platteland van Europa te versterken.*

Positief is dat de minister heeft toegezegd om te kijken wat ze vanuit haar verantwoordelijkheid kan betekenen voor het landschap. Echter maakt ze daarbij wel de kanttekening dat het landschapsbeleid is gedecentraliseerd naar de provincies. In opdracht van de minister heeft het consultancybureau Ecorys vervolgens een onderzoek verricht welke beloningsopties er zijn om het behoud, onderhoud en de aanleg van landschapselementen te stimuleren. Daarnaast heeft Ecorys gekeken naar de daarvoor noodzakelijke registratie van landschapselementen en de daarmee samenhangende kosten. De VNC heeft input geleverd tijdens de werksessies.

Ecorys komt tot de volgende bevindingen:

- Voor het behoud van landschapselementen wordt gewezen op de mogelijkheid van een striktere handhaving van de nu al bestaande instandhoudingsverplichting onder de randvoorwaarden van het GLB (GLMC 7).

De VNC is blij met deze bevestiging.

- Verder komt uit het onderzoek naar voren dat de financiële prikkel voor de agrariër om landschapselementen te behouden, door deze onder de hectarevergoeding te brengen, beperkt zal zijn. Dit heeft vooral te maken met het feit, dat de oppervlakte aan landschapselementen klein is.

De VNC is het ermee eens dat de financiële prikkelgering zal zijn. Echter beschouwt de VNC het als essentieel om deze maatregel te nemen, omdat de maatregel bijdraagt aan het wegnemen van de negatieve prikkel om landschapselementen te rooien.

- Met een top-up op de hectarevergoeding via een eco-regeling zou de financiële prikkel voor de agrariër misschien wel voldoende kunnen zijn om landschapselementen te behouden en te onderhouden. Dit zal echter afhankelijk zijn van de concrete invulling van zo'n eco-regeling en in hoeverre deze voor de agrariër goed is in te passen in zijn bedrijfsvoering. Als alternatief zou ook meer ingezet kunnen worden op het behoud van specifieke landschapselementen via het agrarisch natuurbeheer van pijler 2 van het GLB, inclusief stimulering van aanleg van nieuwe elementen.

De VNC is van mening dat de verschillende opties niet als alternatief tegenover elkaar gezet moeten worden, maar juist het beste gecombineerd kunnen worden. In het rapport is dit variant 4.3: *‘Basishectarevergoeding inclusief vergoeding voor behoud landschapselementen onder pijler 1. Plus vergoeding voor beheer landschapselementen doormiddel van eco-regelingen én vergoeding voor beheer specifieke landschapselementen die uitgelicht worden in het Provinciaal Natuurbeheerplan via het ANLb en vergoeding voor ontwikkelen van landschapselementen onder pijler 2.’*

Echter minister Schouten geeft middels de begeleidende kamerbrief aan dat stapeling van de beloningsopties snel complex wordt en dat het budget dan verdeeld moet worden over de verschillende regelingen. Hiermee lijkt het ministerie van LNV tot nu toe niet overtuigd om te kiezen voor de meest optimale instrumentenmix voor het landschap.

Daarnaast is de minister niet van plan om in de huidige GLB periode nog wijzigingen door te voeren. De uitkomsten uit het rapport worden meegenomen als input voor de uitwerking van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) van het nieuwe GLB. De VNC zal aankomend jaar daarom sterk betrokken moeten blijven bij de invulling van het NSP.

Ten slotte is nog wel positief nieuws te melden. De inspanningen hebben geleid dat het belang van landschapselementen opnieuw op de agenda van de minister is komen te staan.

- Ten eerste zal er hoogstwaarschijnlijk nu eindelijk een beter registratie- en monitoringsysteem voor landschapselementen worden ontwikkeld.
- Ten tweede heeft de minister besloten geld over te hevelen van pijler 1 naar pijler 2, waarvan een budget van 10 miljoen euro is vrijgemaakt voor een investeringsregeling voor de aanleg van landschapselementen.

Energietransitie en cultuurlandschap

De Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) vroeg in 2019 extra inzet. Wereldwijd, en dus ook in Nederland, wordt gewerkt in de richting van een energietransitie, die de catastrofale effecten van de gaande zijnde klimaatsverandering nog moet kunnen keren. Dit gebeurt jammerlijk genoeg niet met alle macht en kracht. En zeker niet efficiënt en gecoördineerd. Uit de gesprekken die de VNC najaar 2018 op het ministerie heeft gevoerd, naar aanleiding van onze brandbrief aan de verantwoordelijke bewindslieden, bleek dat dit ook niet gaat gebeuren. Op het ministerie gelooft men in de lokale en regionale democratie van provincies en samenwerkende verbanden van gemeentes.

Het landschap betaalt nu de rekening. Doordat overheden geen visie en zelfwerkzaamheid hebben en weigeren daadkrachtig in te grijpen en te sturen, helpen ze graag elk plan van derden uit de markt mee realiseren, ook al gaat dat ten koste van bossen, natuurgebieden, cultuurlandschappen en bedreigde dieren.

De VNC heeft enkele voorwaarden opgesteld, waarmee we inzetten op aanpassingen van eventuele plannen:

- Zonneparken worden niet zo compact gemaakt dat ecologische waarden ter plekke vrijwel verdwijnen (concreet: de zonnepanelen mogen de grond van het park voor niet meer dan 50% bedekken).
- Natuurwaarden die bedreigd worden, moeten in de directe nabijheid gecompenseerd worden.
- Tussen en onder de zonnepanelen worden inheemse kruiden en grassen gezaaid, met het oog op rode lijstsoorten zoals patrijs, korenwolf en zeldzame akkerkruiden óf er wordt bewust gekozen voor schaduwrijke soorten zoals eetbare paddenstoelen, stinzen bolgewassen of laagstam fruit tussen panelenschermen in.
- Rondom de zonneparkweides wordt een streekeigen of passend landschappelijk casco van landschapselementen aangelegd.
- Het zonnepark verhuist na circa vijftien jaar naar een nieuwe locatie, waarna de boeren weer gebruik nemen van het land. Het landschappelijk casco blijft bestaan als landschappelijk raamwerk.
- De initiatiefnemer van het zonnepark heeft gedurende die vijftien jaar voldoende geld apart gezet waarmee het aangelegde landschappelijke raamwerk dertig jaar beheerd kan worden; daarna neemt de gemeente het onderhoud over.

Met behulp van deze voorwaarden wordt in ieder geval een bijdrage geleverd aan het landschap en de biodiversiteit op de lange termijn.

In 2019 werd de VNC benaderd en uitgedaagd door een gedeputeerde van een van onze provincies. Hij had geconstateerd dat gezien alle signalen uit de samenleving, inclusief de standpunten van de VNC, er nergens meer een zonnepark kan worden aangelegd.

Als gedeputeerde heeft hij niet de macht om daken te vorderen: de meest voor de hand liggende locaties voor zonnepanelen. Ook buitenlandse eigenaren van grote industriehallen kunnen niet gedwongen worden mee te werken. En verzekeringsmaatschappijen blokkeren initiatieven van panelen op daken door de daken niet meer te willen verzekeren.

Toch, als provinciale gedeputeerde is hij verplicht te voldoen aan de opgave om een CO2 reductie van 49% t.o.v. 1990 te realiseren. Aan VNC de vraag; 'waar kan het dan wel?'

Zonneparken op landbouwgrond, in het bijzonder in waardevolle landschappen, stuiten bij VNC op principiële bezwaren. Mocht dit toch onvermijdelijk zijn, gezien de dilemma's hierboven beschreven, dan zou de VNC moeiteloos vele locaties landbouwgebied kunnen aangeven, waar nauwelijks tot geen kwaliteiten zijn op het gebied van biodiversiteit of landschappelijke waarde.

Op kaart in de betreffende provincie kon de VNC moeiteloos 12.000 ha vinden waar die kwaliteiten nagenoeg geheel verdwenen waren. Er zouden juist goede resultaten voor natuur en landschap kunnen worden behaald uit een kapitaalkrachtige ingreep zoals een zonnepark. Mits daar streng op wordt toegezien.

Echter, afgelopen jaar moest de bittere constatering getrokken worden dat geen enkele politieke partij, noch in de kamer, noch in het provinciale of gemeentebestuur, waardevolle beschermde gebieden met een status bij voorbaat willen ontzien. Daardoor wordt zelfs openlijk nagedacht over zonneparken en windmolens op het centraal Veluws natuurgebied, in beekdalen, stuwwallen, Ecologische Hoofdstructuur, Nationale Parken, Nationale Landschappen, Natura 2000 gebieden of gebieden direct daaraan grenzend. Dit gebeurt in de zogenaamde RES-sen: in het op 28 juni 2019 door het kabinet gepubliceerde Klimaatakkoord is besloten dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. In zo'n Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes.

Met de constructie van eerder genoemde kaart, hoewel slechts voor één provincie, bleek er dus voldoende alternatieve ruimte te zijn, buiten de tot dusver beschermde natuur- en landschapsgebieden. Dit toont duidelijk het faillissement aan van het nu in RES-sen gevoerde beleid.

Zo moeilijk is het niet: waardevolle natuur en landschappen, beschermd in zowel de nationale als internationale wetten en verdragen, kennen allemaal dezelfde afwegingsclausule waaraan iedere rechter zal moeten toetsen, namelijk er moet een dwingende reden van groot openbaar belang bestaan.

En met betrekking tot klimaatverandering en energietransitie speelt er inderdaad een zeer groot openbaar belang. Alleen, er zijn dus moeiteloos vele locaties aan te geven als alternatief voor beschermde natuur- en landschapsgebieden die krachtens wetgeving en verdragen gekozen moet en worden

Daarnaast wordt het ook al moeilijk om bij een zonnepark in een beschermd natuur- of landschapsgebied niet de wezenlijke kernkwaliteiten of de duurzame instandhoudingsplicht van biotopen en beschermde dier- en plantensoorten aan te tasten. En als dat wel gebeurt, heeft men vervolgens de plicht om aantastingen in die mate te mitigeren en te compenseren zodat op termijn de kernkwaliteiten of de gunstige staat van de instandhouding weer gegarandeerd zijn. Dat zou kunnen betekenen voor zonneparkexploitanten dat er tenminste 2 dan wel 3 x zoveel grond moet worden aangekocht dan voor het park noodzakelijk is, om deze compensatie te realiseren,.

Niemand denkt langs deze lijnen die juridische keihard vastliggen. De VNC heeft op dit vlak veel werk te verrichten. Maar het aantal plannen schiet als paddenstoelen uit de grond, en onze menskracht is beperkt.

4.2 LANDSCHAPSHERSTEL

In 2019 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Vele kilometers heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden zijn gerestaureerd en aangelegd. Hieronder een overzicht van uitgevoerde projecten.

Project Ooijpolder/Groesbeek

In de Ooijpolder zijn de inrichtingsprojecten afgerond en is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. In Groesbeek zijn de inrichtingsprojecten ook afgerond en voert de VNC bij diverse eigenaren het beheer uit. Totaal beheert de VNC hier ongeveer 10 km aan landschapselementen.

Project gemeenten Lochem en Bronckhorst

In 2014 heeft de VNC een vierjarig landschapsherstelproject in de gemeente Lochem en Bronckhorst afgerond. In 2015 kon met een vervolg hierop worden gestart, dankzij bijdragen van de gemeente Lochem en Bronckhorst, de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de ASN-Foundation. In 2019 is binnen dit project gewerkt aan herstel en aanleg van heggen, houtwallen, boomgaarden en poelen.

Project Berkelland

In de gemeente Berkelland zijn vele landschapselementen aan erosie onderhevig. Gebruikmakend van de subsidieregeling van de provincie Gelderland, in samenwerking met de agrarische natuurvereniging Berkel en Slinge en de gemeente Berkelland, zijn in dit gebied in 2019 verschillende landschapselementen opgeknapt.

Project landschapsherstel Noord-Limburg

In Noord-Limburg is de VNC aan de slag gegaan met een groot landschapsherstelproject. Dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation, Stichting Doelwijk, Stichting Dinamo Fonds en middelen via de Groenblauwe Diensten Limburg zijn in de afgelopen periode vele nieuwe heggen en hoogstamboomgaarden aangeplant en oude hersteld. In de komende jaren worden de 15 km aangelegde landschapselementen ook door de VNC beheerd.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten

Voor Staatsbosbeheer (SBB) beheren we de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Ook alle hagen op de Duivelsberg (Berg en Dal) worden in opdracht van SBB onderhouden. Naar aanleiding van deze samenwerking wordt de groenploeg van de VNC steeds vaker door SBB gevraagd om ook andere werkzaamheden te verrichten, zoals bosmaaien en zagen.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 4,5 kilometer heggen op en rond de Sint Jansberg (Noord-Limburg). De samenwerking met Natuurmonumenten wordt ieder jaar intensiever.

Beheer gemeenten Maasheggen

Ook in steeds meer gemeenten wordt de groenploeg ingeschakeld voor het knippen van de hagen. Sinds 2015 in de gemeente Boxmeer, sinds 2016 in de gemeente Mook en Middelaar en vanaf 2017 ook in de gemeente Gennep. Het gaat hierbij om zo'n 40 km.

Collectief Deltaplan Landschap

De VNC voert het beheer uit van de hagen van het collectief Deltaplan Landschap. Inmiddels gaat dit om 50 km aan struweel- en kniphagen.

Mook en Middelaar

Als concrete navolging op de door de VNC in 2018 geschreven Maasheggenvisie voor de gemeente Mook en Middelaar, heeft de VNC in 2019 de opdracht van de gemeente gekregen om een uitvoeringsprogramma voor het jaar 2019 en 2020 op te stellen om de bestaande heggenstructuur in de gemeente Mook en Middelaar te verbeteren. De gemeente heeft hiervoor 12.500 euro beschikbaar gesteld. Echter het beschikbaar gestelde budget was ontoereikend om de ambities van de VNC te realiseren. De VNC heeft cofinanciering kunnen regelen vanuit een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds, maar ook het IKL (Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg) heeft cofinanciering toegezegd. Het totale budget maakt het mogelijk om verschillende gewenste herstelplannen uit te voeren. De uitvoering van de herstelprojecten staat gepland voor 2020.

Gennep buiten

De gemeente Gennep heeft sinds 2018 het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied. Dit houdt in dat deelnemers in het buitengebied van de gemeente Gennep zich kunnen aanmelden voor het landschappelijk inrichten van hun perceel in het buitengebied. In samenwerking met IKL (Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg) heeft de VNC al diverse inrichtingsplannen opgesteld en uitgevoerd. In 2019 heeft de VNC o.a. 2.200 meter heg, 115 hoogstamfruitbomen en 110 laanbomen aangelegd en diverse landhekken geplaatst. Voor 2020 wordt deze regeling verder voort gezet.

Het Weurtsche Straatje.

Ook in 2019 heeft de VNC in opdracht van de provincie Gelderland het beheer uitgevoerd in het Weurtsche Straatje. Het 'Straatje' kent een rijke geschiedenis en een aantal waardevolle landschapselementen. Er komt een aantal bijzondere autochtone soorten voor in het gebied, zoals Spaanse aak, tweestijlige meidoorn en wegedoorn. Enkele grote schietwilgen van meer dan zes meter omtrek en vermoedelijk rond de honderd jaar oud, markeren oude kavelgrenzen en dragen bij aan de rijke historie van het gebied.

Project Netterden

In 2018 is de VNC, in samenwerking met de Stichting Achterhoek weer Mooi en Vereniging Leefbaarheid Netterden gestart met het herstellen en restaureren van resten van de 'groene netwerkstructuren' in het landschap. Het project is mogelijk gemaakt dankzij een gemeentelijke en provinciale bijdrage. Ook is een bijdrage van het Prins Bernhard

Cultuurfonds Gelderland ontvangen. In 2019 zijn verschillende nieuwe heggen en boomgaarden aangelegd. In 2020 zal het project worden afgerond.

Compensatie voor dassenverhuizing in Roermond. In Roermond heeft de VNC in de nabije omgeving van de provinciale weg N280 een compensatiegebied ingericht naar aanleiding van een dassenverhuizing aldaar. Na de succesvol uitgevoerde verhuizing is het gebied door de VNC in samenwerking met Stichting Das&Boom ingericht. In totaal is er 2100 meter struweelhaag, 1800 meter knip- en scheerhaag en 15 hoogstamfruitbomen aangeplant. De VNC voerde ook in 2019 het beheer hiervan uit.

Compensatiegebied Nistelrode

Het gebied rondom de golfbaan Nistelrode is een belangrijk dassenleefgebied. Ter compensatie van de uitbreiding van de golfbaan heeft de VNC met middelen van de golfbaan een perceel van ruim 2 ha aangekocht. Deze is omgevormd naar natuur en ingericht met 500 m houtwallen en 550 m aan faunaranden. Daarnaast is het perceel ingezaaid met een graskruidenmengsel en wordt het als zodanig beheerd door de VNC.

Gemeente Nijmegen

In verband met de bouw van een nieuwbouwwijk op waterwingebied moest de gemeente Nijmegen de natuur- en milieuschade elders compenseren. Om hier aan te voldoen wilde de gemeente Nijmegen, als eigenaar van perceel 'Charlemagne' (nabij de Elshof), de huidige agrarische bestemming wijzigen in een natuur bestemming. Naast de bestemmingsplanwijziging waren inrichtingsmaatregelen nodig om invulling te geven aan de nieuwe bestemming. De VNC heeft in opdracht van de gemeente Nijmegen deze inrichting uitgevoerd. In 2019 heeft de groenploeg van de VNC nog nazorg en beheer uitgevoerd.

Aan het Klappeijenpad en de Postweg, tussen Afrikamuseum en Hotel Erica, liggen drie percelen bloemrijk grasland, gescheiden door twee houtwallen. Dit grasland is eigendom van gemeente Nijmegen.

In de herfst van 2017 is het grasland afgerasterd om er de natuurwaarden te beschermen. Ook is hier nu een meidoornhaag van 500m langs dit raster geplant. Als de heg volgroeid is, kan het raster weg.

In het zuidelijkste perceel, dus aan de Postweg, een boomgaard geplant. De VNC droeg zorg voor de projectvoorbereiding, de communicatie met belanghebbenden en de aanplant. De VNC beheert hier de houtwallen en naastgelegen graskruidenstroken. Op initiatief van de gemeente Nijmegen is opdracht gegeven voor een onderzoek naar de mogelijkheid voor agrobosbouw (voedselbos) op de graslandpercelen. De VNC is betrokken geweest bij de planvorming. Inmiddels is uitvoering gegeven aan het plan door de agrarische natuurvereniging De Ploegdriever, waarbij met name stroken zijn ingezaaid met graangewassen, extra walnoten zijn aangeplant en Japanse Duizendknoop is bestreden. De VNC en de Ploegdriever werken samen bij het verdere beheer van het terrein.

Aan de Streekweg in Nijmegen hebben we in samenwerking met de gemeente Nijmegen een deel van een populierenbos omgevormd tot een geschikt leefgebied voor dassen. Er zit namelijk een dassenburcht in het populierenbos. Een deel van de populieren zijn gekapt en er zijn o.a. hazelaars, wilde appels, mispels en meidoorn geplant (5000 stuks in totaal). Ook is er een poel gegraven en zijn er 20 stuks hoogstamfruitbomen geplant. De VNC heeft in 2019 het beheer uitgevoerd en zal dit ook in 2020 gaan doen.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar ruim 25 km aan hagen bij particuliere eigenaren o.a. langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal, landgoederen 't Mulra, het Jagershuis, StichtingTwickel, Middachten en de Stichting Maasheggen Balgoy. Verder zijn er diverse landschapswerken uitgevoerd voor o.a. de gemeente Heumen, gemeente Ede, de Bosgroep, particulieren en bedrijven. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Landschapmuseum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door de VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

In 2019 is aan het gebiedsproces verder vorm gegeven. Het nieuwe meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei, borduurt voort op de visie van Ruimte voor Herinnering in de Maasvallei uit 2005. Karakteristiek voor de Maasheggen is dat het landschap is verdeeld in een groot aantal kleine landbouwpercelen die van elkaar gescheiden zijn door meidoornheggen. In oktober 2005 is een manifest ondertekend om de uitvoering van de visie te ondersteunen, en de cultuurhistorische waarden van identiteit van het gebied centraal te stellen in de ontwikkeling van de Maasheggen.

Eén van de projecten uit het uitvoeringsprogramma is het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het gebied tussen Maashees en Grave. De kavelruilcommissie, waar de VNC actief bij betrokken is, heeft een ambitie opgesteld waarbij er sprake is van vier kerngebieden met hoge natuurwaarde, verbonden met tussenzones met kleinschalige landbouw omzoomd met struweelhagen.

De commissie heeft een veldcoördinator ingesteld die gesprekken aangaat met boeren en particulieren in het gebied om zo hun wensen boven tafel te krijgen. Boeren die een toekomst voor zich zien in het maasheggengebied mogen met een plan komen om aan te tonen dat ze een plek

verdienen in het gebied. Voor boeren die kiezen voor schaalvergroting wordt elders ruilgrond gezocht buiten het gebied.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant is flexibel, dat wil zeggen dat de status kan worden ingezet waar hij tijdens de gesprekken het hardst nodig blijkt te zijn. Dit komt het herstel van heggen ten goede waar het nodig is.

Extra project postcodeloterij

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. In 2019 heeft de VNC actief deelgenomen in een uitgebreid gebiedsproces met diverse actoren.

- **Aankoop/inrichting/beheer:** In 2019 is gestart met het aankooptraject van een strategisch belangrijke plek grondpositie van 6 hectare. De VNC heeft goede hoop dat dit in 2020 afgerond kan worden. Dan zal ook het heggennetwerk worden hersteld. Aangekochte gronden worden omgezet naar natuur. De gronden worden, gezien het bijzondere karakter van deze activa binnen de doelstelling van de vereniging, na aankoop tot op €1 afgeschreven. Ze bezitten geen economische waarde meer, en de VNC wil de gronden niet meer verkopen.
- Op woensdag 25 juli 2018 zijn de Brabantse Maasheggen officieel benoemd tot **UNESCO-biosfeergebied**. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland. In het kader van dit plan is de VNC samen met de gemeente Boxmeer in 2016 de procedure gestart om het Maasheggengebied internationaal erkend te krijgen als UNESCO-gebied. Voor de Noordelijke Maasvallei is de toekenning van de biosfeerstatus een heuglijk feit.

In 2019 is er in gezamenlijk verband gewerkt aan een verdere duurzame ontwikkeling waarin het karakter van het gebied versterkt wordt. Ook zijn er onderzoeksprogramma's opgestart,

- **Maasheggenboek:** Voor de productie van het Maasheggenboek is in 2019 verder gewerkt aan teksten, en zijn vele nieuwe foto's gemaakt van het gebied.
- **Educatie** In 2019 zijn enkele heggenvlecht cursussen georganiseerd. Instructeur was Lex Roeleveld, gecertificeerd heggenvlechter en lid van het Gilde van Heggenvlechters.

Beheer gemeenten Maasheggen

De verschillende Brabantse en Limburgse maasheggengemeenten schakelen tegenwoordig de groenploeg van de VNC in voor het beheer van de heggen op gemeentegronden. In 2019 is dit gedaan voor de gemeente Boxmeer, gemeente Mook en Middelaar, gemeente Bergen en gemeente Gennep. Totaal ruim 40 kilometer heggen worden op deze wijze kwalitatief en met een optimale biodiversiteitsdoelstelling beheerd.

Collectief Deltaplan Landschap

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

In 2019 is voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring. In totaal wordt er jaarlijks 50 kilometer maasheg beheerd. Er is een nieuwe gebiedsofferte ingediend voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2019.

Daarnaast hebben we de kennis van de werkgroep grauwe kiekendief en van de boeren uit de Maasheggen gecombineerd om een eigen versie van een vogelakker te maken. Deze meerjarige vogelakkers worden geploegd, gezaaid en geoogst door deelnemers van het collectief, onder regie van de veldcoördinator. Een “maasheggen-vogelakker” bestaat afwisselend uit stroken luzerne en stroken kruidenrijk mengsel. Deze zijn geoptimaliseerd voor de geelgors en de patrijs.

Poelen.nu

Zomer 2019 is het project Poelen.nu van start gegaan. Poelen vormen onmisbare landschapselementen voor amfibieën in het agrarische cultuurlandschap. Helaas zijn er veel te veel voorbeelden van poelen die door slechte aanleg of slecht onderhoud ongeschikt zijn voor amfibieën — zoals de kamsalamander — en planten. Dankzij een subsidie ten behoeve van biodiversiteit van de Provincie Noord-Brabant, is dit project mogelijk geworden. De VNC werkt in het project samen met RAVON, FLORON, EIS Kenniscentrum Insecten, de Vlinderstichting, Staatsbosbeheer en Het Brabants Landschap. Dit poelenproject richt zich op het herstel van 28 amfibieënpoele in de Maasheggen en er worden maar liefst 35 nieuwe poelen aangelegd. Ook worden 120 poelen van Staatsbosbeheer door RAVON geïnventariseerd op de kwaliteit voor amfibieën en planten.

Buiten de reservaten van Staatsbosbeheer is het cruciaal om tussen verschillende poelen een verbinding te maken. Dit doet men door op strategische plekken nieuwe poelen te graven bij boeren en particulieren. In deze agrarische zones worden twaalf nieuwe poelen aangelegd en drie bestaande poelen opgeknapt. De VNC verzorgt de coördinatie, de aanleg en de vergunningen. De boeren krijgen een compensatie als de VNC een poel op hun grond aanlegt. Ook op de eigen gronden van de VNC, aangekocht met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij, zullen 13 nieuwe poelen worden aangelegd. De groenploeg van de VNC zal ingezet worden bij de aanleg en het beheer van de poelen.

In totaal worden 120 poelen beoordeeld, 35 nieuwe poelen aangelegd en 28 poelen opgeknapt. Het project heeft een duur van vier jaar, tot en met 2022.

4.4 ICOONLANDSCHAPPEN

De VNC is in 2018 begonnen met een nieuwe campagne: Icoonlandschappen. Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel: Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

Zaterdag 14 september 2019 vond de bekendmaking plaats van het tweede icoonlandschap van Nederland: de Hoge Berg op Texel. De tuunwallen, het prachtige eikenbos met de weelderig begroeide zandgroeve, zoemend van de bijen en andere insecten, en de mysterieuze Georgische graven – het is te veel om op te noemen wat dit gebied allemaal zo bijzonder maakt.

Na een welkomstwoord door burgemeester Michiel Uitdehaag en wethouder Edo Kooiman van de gemeente Texel sprak ook Maarten van Rossem als ambassadeur van de VNC het publiek toe. De onthulling vormde de feestelijke afsluiting van de Open Monumentendag op het eiland.

De VNC wijst de komende jaren in Nederland meer Icoonlandschappen aan. Juist omdat de Rijksoverheid geen acht meer slaat op ons landschap en de achteruitgang daarvan gestaag doorgaat, zelfs in Nationale Landschappen, nu de regering deze vaarwel heeft gezegd.

4.5 LANDSCHAPSADVIES

De VNC heeft in 2019 gewerkt aan twee grotere landschapsadviezen.

Bergen en Gennep

De gemeenten Bergen, Gennep en Mook en Middelaar hebben gezamenlijk de ambitie uitgesproken voor behoud, herstel en ontwikkeling van het Maasheggenlandschap. Reeds in 2017 heeft de gemeente Mook en Middelaar de VNC in 2017 opdracht gegeven om een maasheggenvisie op te stellen. Deze is in 2018 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit heeft al geresulteerd in enkele herstelprojecten in de gemeente (zie onder 4.2).

In navolging hierop hebben ook de gemeenten Gennep en Bergen de VNC in 2019 de opdracht gegeven om een Maasheggenvisie voor beide gemeenten te ontwikkelen. Het doel is om aan de hand van een concrete visie te komen tot ontwikkeling van een Maasheggenlandschap dat wordt gekenmerkt door landschappelijke schoonheid, soortenrijkdom, streekeigenheid en

multifunctionaliteit. De visie bestaat uit een streefbeeld, welke de ontwikkelingsrichting voor het gebied schetst voor de middellange termijn en een uitvoeringsstrategie die de uitvoeringsmogelijkheden presenteert voor zowel de korte als middellange termijn. De visie wordt begin 2020 afgerond en vastgesteld door de gemeenten.

Vanuit onderliggende visies kunnen de drie Limburgse Maasheggengemeenten in gezamenlijkheid het Maasdal gaan ontwikkelen, zodat op termijn aangesloten kan worden bij de UNESCO-status aan Brabantse zijde.

Rhoon

Ter compensatie van de aanleg van de Tweede Maasvlakte, moet in Rhoon een natuur- en recreatiegebied van 600 ha ontwikkeld worden. In 2013 heeft VNC, in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief, een plan geschreven voor dit gebied, gericht op hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en passende recreatie.

Sinds eind 2016 is VNC met het Louis Bolk Instituut betrokken bij de begeleiding van de uitvoer van deze plannen. Zo is er in 2017 en de eerste helft van 2018 hard gewerkt aan een Streefbeeld, dat in juni 2018 feestelijk werd gepresenteerd. Het Streefbeeld is het gezamenlijk toekomstbeeld voor het Buijtenland van Rhoon en vormt de basis voor de uitvoer van de maatregelen. In juli 2018 is de gebiedscoöperatie opgericht. In de coöperatie zitten boeren, natuurorganisaties, recreatieondernemers en alle anderen die een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. De centrale doelstelling van de coöperatie is het realiseren van het Streefbeeld. VNC en het LBI begeleiden en adviseren de gebiedscoöperatie bij het realiseren van het Streefbeeld.

In de zomer van 2019 liep een openbare aanbesteding voor het adviseren en begeleiden van de coöperatie, en het doen van een deel onderzoek. LBI en VNC hebben een consortium gevormd, waarbij Natuurbalans, SOVON, Delphy en de WUR zich hebben aangesloten. De openbare aanbesteding is aan ons consortium gegund, waarna in een werkplan omschreven is welke taken de komende jaren zijn voorzien. Het afstemmen van de begroting met de gebiedscoöperatie vergde meer tijd dan gepland, waardoor we in 2019 als consortium helaas nog niet met volle kracht van start konden. Toch konden wel verschillende concrete stappen gezet worden; zo heeft de VNC een eerste erfbeplanting aangelegd en is het herstel van een griend voorbereid.

4.6 OTTERPROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

In de zomer van 2017 is de subsidiebeschikking vanuit Europa gekomen voor het projectvoorstel 'de Groen Blauwe Rijn Alliantie'. Dit driejarige Euregio-project is een samenwerkingsverband tussen in totaal twaalf Nederlandse en Duitse organisaties. De dekking is voor 50% gewaarborgd door Interreg V, en voor 25% door de provincie Gelderland en Nordrhein Westfalen.

De laatste 25% bestaat uit de eigen bijdrage van de projectpartners.

Het project richt zich op het gezamenlijk werken aan de versterking van grensoverschrijdende ecologische verbindingen, zoals het oplossen van migratieroutes van otters, kennisontwikkeling omtrent uiterwaardontwikkeling, (trek-)vismigratie en de ontwikkeling van een gezamenlijke monitoringsdatabase. De VNC zal zich binnen het project richten op het aanleggen van zogeheten

‘stapstenen’ voor de otter. Maar ook voor andere soorten zoals de oeverwaluw en de ijsvogel worden maatregelen getroffen.

Om de otter te helpen overleven in ons landschap met haar kale oevers, zullen er in totaal 40 kunstmatige ‘otterholts’ worden aangelegd. De VNC zorgt voor de aanleg daarvan. Otterholts zijn ondergrondse schuilplaatsen die otters gebruiken om te schuilen, slapen en jongen te werpen.

In Engeland heeft men al jaren ervaring met het aanleggen van kunstmatige otterholts. De VNC heeft diverse werkbezoeken aan otterexperts in Engeland afgelegd. De opgedane kennis zal ingezet worden in het eigen project, en wordt gedeeld met de Duitse partners.

De VNC heeft in 2018 in Nederland de aanleg verzorgd van 6 ijsvogelwanden en 11 otterholts (met name langs de Linge, maar ook in de Ooijpolder). Ook is een oeverwaluwwand bij Elst gerealiseerd, welke plek biedt aan 120 broedparen.

In 2019 zijn in Duitsland nog eens 7 otterholts aangelegd op de door de Duitse partners aangewezen locaties. In Nederland zijn langs de Oude IJssel 17 otterholts en 4 ijsvogelwanden geplaatst en is er nog een oeverwaluwwand gerealiseerd in de buurt van Kekerdome. De otterholts worden door de VNC gemonitord met behulp van wildcamera’s. In april 2019 kon reeds voor de eerste keer een otter op beeld vastgelegd worden. Het monitoren van de ijsvogelwanden wordt uitgevoerd door de Vogelwerkgroep Nijmegen, en is in 2019 gestart.

Het project zal een positieve stimulans betekenen voor de otter, voor de ijsvogel, voor de oeverwaluw en voor veel andere soorten, die straks de strakke leegte in het landschap kunnen gaan doorkruisen en overbruggen, op zoek naar nieuwe leefgebieden, omdat dit project vertrouwenwekkende oases voor de dieren gaat aanleggen, op beloopbare en bezwembare afstanden.

4.7 NATUUR IN DE STRAAT

De huidige generatie kinderen dreigt te vervreemden van de natuur. Ze groeien voornamelijk op in de stad en komen in het dagelijks leven nauwelijks nog in aanraking met 'natuur'. Dit in tegenstelling tot de natuurbeschermers van nu: vaak al op jonge leeftijd kregen zij de kans hun liefde voor natuur te ontwikkelen. Zonder natuurervaringen voor kinderen in de stad zullen er in de toekomst dan ook te weinig natuurbeschermers zijn.

Meer groen en natuur in de stad zorgt voor een schonere en gezondere leefomgeving. Het draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis en vergroot de aantrekkelijkheid van een stad, waarmee het tevens een gunstig effect heeft op het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Net als vorig jaar hebben we prioriteiten moeten stellen in onze activiteiten en hebben wij ervoor gekozen ons primair te richten op de opschaling van landschapsherstelwerkzaamheden en lobby in het kader van Deltaplan Landschap, waardoor minder tijd besteed kon worden aan Natuur in de Straat dan gewenst.

In 2011 heeft de VNC het boek 'Natuur in de straat' uitgebracht. In voorjaar 2019 is dit boek wederom aan alle wethouders met de groenportefeuille, en afdelingshoofden groenbeheer van alle gemeentes toegestuurd. Tezamen met een begeleidend schrijven waarin het belang van meer natuur in stad wordt benadrukt.

In 2019 werd ook de jaarlijkse Gouden Zwaluw weer uitgereikt. Meer over de uitreiking van deze stimuleringsprijs leest u verderop in dit jaarverslag.

4.8 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

Van 2012 tot 2018 heeft de VNC geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van 'de Nieuwe Wildernis', waarvan ook veel 'specials' vanuit de lucht met een drone. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over twee drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2019 is verder gewerkt aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ferequent ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

Winnaars Gouden Zwaluw 2019

Donderdag 6 juni 2019 reikte Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) in De Moestuyn in Utrecht drie Gouden Zwaluwen uit aan organisaties die zich verdienstelijk hebben gemaakt natuur in de straat, wijk of stedelijke omgeving te bevorderen.

De winnaars van 2019 zijn:

Gemeente Laarbeek – voor het project Groenstrijd 2.0

Voor het vervullen van een voorbeeldfunctie voor andere gemeenten om te komen tot een planmatige aanpak van de vergroening van straten en woonwijken waarbij lokale groenondernemers en buurtbewoners nauw met elkaar samenwerken. Het wedstrijdement is daarbij een extra stimulans.

Gemeente Roosendaal - project Begrazing door schapen en Schotse Hooglanders

Voor de inzet van schapen en runderen in plaats van maaimachines, hetgeen flora en fauna ten goede komt en tegelijkertijd de burger betreft bij dierhouderij en ontwikkeling van de biodiversiteit.

Tuinen Verbinden - Initiatief van Brommels!, Nordwin College en Stichting Wrâldfrucht

Voor het leggen van ecologisch waardevolle verbindingen tussen de bebouwing en het omringende coulisselandschap, zo zorgend voor natuurlijke, zachte overgangen en toename van biodiversiteit

Winnaars Gouden Mispel 2019

Vrijdag 13 december 2019 heeft de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap de Gouden Mispel 2019 uitgereikt. De Gouden Mispel is dé jaarlijkse waarderingsprijs voor personen en/of organisaties die iets uitzonderlijks hebben betekend voor behoud, herstel of ontwikkeling van het Nederlands cultuurlandschap. De uitreiking vond dit jaar plaats in de Herenboerderij De Hucht in Elst.

De winnaars van de Gouden Mispel 2019 zijn:

Toxicoloog Henk Tennekes;

Voor de moedige en volhardende wijze waarop hij de destructieve werking van chemicaliën op ons landschap en de natuur onder de aandacht brengt.

Landcoöperatie Dal van de KleineBeerze - Samenwerkingsproject van Huis van De Brabantse Kempen, ZLTO Oirschot-De Beerzen, ZLTO Eersel-Veldhoven, Weidevogelbescherming Zuidoost-Brabant, ANV Kempenland, Gemeente Oirschot, Gemeente Eersel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap en Provincie Noord-Brabant;

Voor het zichtbaar en toegankelijk verweven van de Kleine Beerze met het omringende landschap.

Jan Broenink;

Voor zijn pionierswerk; in een harde agrarische werkelijkheid sloeg hij met vooruitziende blik de duurzame weg in.

ESsentie Westerwolde - Een initiatief van Jan Loots in samenwerking met Stichting Grauwe Kiekendief- Kenniscentrum Akkervogels & Staatsbosbeheer;

Voor de reconstructie van een eeuwenoude es met herstel van perceelgrenzen, zandpaden en een variatie aan gewassen; voor eenieder toegankelijk.

4.10 DAS&BOOM

De stichting Das&Boom zet zich in om het maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, door middel van het geven van adviezen, voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren.

De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig door middel van het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das. Hulpbehoevende dassen worden door Das&Boom opgevangen en op een verantwoorde wijze uitgezet.

Ook verstrekt Das&Boom ecologische adviezen, ontwikkelt ze compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, en worden ontheffingen voor de Wet natuurbescherming voor derden geschreven. Wanneer dassen het veld moeten ruimen om redenen van groot openbaar belang, voert Das&Boom de dassenverhuizingen uit.

Door de toenemende bevolking en het bijbehorende ruimtebeslag neemt het aantal interacties tussen mensen en de das toe. Dat betekent voor de nabije toekomst meer ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, dus meer advieswerk door Das&Boom voor particulieren, bedrijven en overheden, meer dassenverhuizingen, meer schademeldingen en meer dassenslachtoffers.

Een van de grootste uitdagingen voor Das&Boom, in het huidige spanningsveld tussen mensen- en dassenbelangen, is bij de huidige lichte groei van de populatie het draagvlak voor de bescherming van de das te kunnen behouden. Met andere woorden, voorkomen dat dassenbelangen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied gebagatelliseerd worden.

Bij dassenverhuizingen en compensatieplannen werkt Das&Boom nauw samen met de VNC: het streven is dat door Das&Boom geadviseerde compenserende landschapsmaatregelen door de VNC uitgevoerd en beheerd worden. Deze samenwerking is al regelmatig succesvol gebleken.

Das&Boom vangt hulpbehoevende en verweesde jonge dassen op. Daarvoor benut Das&Boom de kennis en faciliteiten, opgebouwd tijdens de afgelopen 36 jaar, om individuele dassenslachtoffers, zoals verkeerslachtoffers en verweesde dassen, op een zinvolle manier te kunnen helpen.

Das&Boom beschikt over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie en advies aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen.

Na revalidatie zet Das&Boom hulpbehoevende dassen weer uit in de natuur. Ook daarbij wordt de kennis ingezet van afgelopen decennia, zodat de kans op succes zo maximaal mogelijk is.

Advies en onderzoek

Das&Boom beschikt als enige organisatie in Nederland over een actuele database van alle dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland. Deze gegevens worden actueel gehouden, en vormen de basis van het ecologisch advieswerk van Das&Boom en worden gebruikt voor het adviseren van faunavoorzieningen op de meest gevaarlijke knelpunten voor dassen.

Bij Das&Boom komen veel meldingen binnen van bedreigde dassenburchten door ruimtelijke ontwikkelingen, van burchtverstoringen, van overlast door dassen of van niet functionerende dassenvoorzieningen.

Er komen regelmatig melding binnen van (vermeende) schade door dassen van agrariërs en particulieren. Das&Boom geeft dan uitleg over de (helaas beperkte) oplossingen en verwijst naar regelingen ter compensatie van bedrijfsmatige schade. Das&Boom zet zich in bij de diverse daarvoor verantwoordelijke provincies voor een toegankelijke regeling voor het volledig vergoeden van deze geleden schade voor agrariërs.

Handhavingsverzoeken worden ingediend en samen met andere organisaties (o.a. milieufederaties) worden zienswijzen of bezwaren ingediend. Eveneens worden in Nederland nog steeds ontheffingen

verstrekt die de dassenbelangen niet behartigen, waar Das&Boom dan de nodige tijd in moet steken om die te corrigeren. Daarnaast fungeert Das&Boom ook als vraagbaak voor de meest uiteenlopende zaken over dassen. Het bijhouden van de contacten met de diverse dassenwerkgroepen behoort ook tot de taken van Das&Boom.

Begin 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De das is nu niet meer 'strikt' beschermd en ook wordt het verstoren van een dassenburcht niet meer letterlijk genoemd als 'verboden handeling'.

Een verkeerde interpretatie van deze wet heeft al gezorgd voor meer burchtverstoringen.

De wettekst in artikel 3.10, namelijk het verbod om 'de verblijf- en voorplantingsplek van de das opzettelijk te beschadigen of vernielen', heeft al veel organisaties, waaronder provincies en gemeentes, op het verkeerde been gezet.

Inmiddels is duidelijk dat met artikel 3.10 bedoeld wordt, dat de zogenaamde 'ecologische functionaliteit' van een dassenburcht behouden moet blijven bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied.

Alleen als zo'n ingreep een groot maatschappelijk belang heeft en uitvoering elders onmogelijk is, kunnen die plannen onder voorwaarden doorgaan. Dan moeten er zoveel mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden, dat de functionaliteit van de dassenburcht behouden kan blijven en moet verloren gegaan voedselgebied worden gecompenseerd. Wanneer ook dit alles onmogelijk blijkt rest enkel een dassenverhuizing.

Op de website van Das&Boom zijn de consequenties van alle relevante wetartikelen rond de bescherming van de das praktisch per deelonderwerp uitgewerkt.

Deze uitwerking is ook per provincie uitgewerkt en aangeboden aan die provincies.

In die provinciale beleidsaanbevelingen is de huidige en verwachte populatie groei per provincie weergegeven, dit in samenwerking met de Zoogdiervereniging.

Daaruit komt naar voren dat de populatie op de meeste locaties nauwelijks meer zal kunnen groeien. Hiermee worden ongefundeerde beweringen van agrariërs over dreigende dassenplagen weerlegd.

In 2019 heeft de ongereguleerde aanleg van zonneparken in landbouwgebieden voor veel extra werk gezorgd. Daar waar dassen in het geding komen, probeert Das&Boom op beleidsniveau de aanleg van deze zonneparken tegen te gaan. Daar waar al een vergunning is verleend probeert Das&Boom de schade te beperken door zinvolle landschappelijke inpassingen te adviseren.

Naar aanleiding van een verleende ontheffing door de provincie Limburg, waarin werd aangegeven dat het verlies van een dassenfamilie niet erg was omdat de staat van instandhouding van de dassenpopulatie in Limburg gunstig was, heeft Das&Boom in navolging van de steekproef in 2017 een zestigtal dassenburchten in Limburg bezocht. Resultaat: op de helft van de bezochte burchten werd overtredingen van de Wet Natuurbescherming geconstateerd. Dit rapport is aan de beleidsmakers en aan de afdeling handhaving van de provincie Limburg gestuurd met de mededeling dat de staat van instandhouding niet zo gunstig is als die lijkt.

Na een flinke stijging van het aantal geregistreerde dode dassen (meestal verkeersslachtoffers) in 2017 van 1462 ten opzichte van de 1035 in 2016, was er in 2018 weer een afname van het aantal

dode dassen tot 1316. In 2019 wordt weer een aantal tussen de 1300 en 1400 dode dassen verwacht.. Omdat er veel factoren van invloed zijn op het aantal dassenslachtoffers, zegt dat niet direct iets over de ontwikkeling van de populatie.

Als een das ten gevolge van een mankement in de dassenvoorziening aan zijn einde kwam, werd de beheerder van de voorziening hiervan op de hoogte gesteld, met het dringende verzoek het mankement direct op te lossen.

Das&Boom heeft in 2019 diverse betaalde opdrachten verricht voor (semi) overheden, adviesbureaus, projectontwikkelaars en particuliere organisaties.

De adviesopdrachten waren zeer divers:

- Dassenverhuizing om woningbouwplan 'Maashorst' te Uden mogelijk te maken. Onderdeel van deze dassenverhuizing was ook het maken van een inrichtingsplan voor het nieuwe leefgebied van de dassen. Naast de aanleg van dassenvoorzieningen behelst dit plan ook de aanleg van hagen. Dit laatste zal in 2020 door de VNC worden verricht;
- Dassenverhuizing in Soesterberg;
- Spoed dassenverhuizing dassen uit de Maasdijk bij Dienen, om overstromingsrisico's van het achterland te voorkomen;
- Voorbereiding actieve en passieve dassenverhuizing ring Utrecht (verbreding A12, A27) in opdracht van Rijkswaterstaat (uitgesteld wegen nieuw stikstofbeleid);
- Voorbereiding dassenverhuizing dassen in spoortalud bij Stavoren voor Prorail;
- Advies compensatiemaatregelen dassenburcht, in verband met bouwplannen op landgoed De Acht Morgen bij Appelteren;
- Spoedopdracht voor gemeente Waalwijk, om aantasting graven op begraafplaats door dassen zo snel mogelijk te stoppen;
- Juridische traject tegen de bouw villa Schin op Geul, pal naast dassenburcht, provincie Limburg. In 2020 komt dit voor de rechter;
- Advieswerkzaamheden voor o.a. vmbo-school in Maastricht om dassenoverlast te voorkomen;
- Onderzoek verricht en plannen gemaakt om monumentaal vrijmetselaar tempeltje uit 1780 bij Bemelen te beschermen tegen verdere aantasting door de das;
- Voorbereiding passieve dassenverplaatsing particulier in Kaatsheuvel;
- Inrichtingsplannen diverse Zonneparken;
- Inrichtingsplan dassencorridor Zutphen;
- Advies faunavoorzieningen Eindhovenseweg;
- Advies inrichting woonwijk Huurlingsedam Wijchen.

Opvangcentrum

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de

natuur niet zal overleven. Bij verweesde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties.

In het Opvangcentrum werden in 2019 28 dassen opgevangen: 10 volwassen dieren en 18 verweesde jonge dassen. Van de verweesde dassen is er 1 geëuthanaseerd en 1 gestorven. De overige 16 zijn uitgezet in een uitzetren in Drenthe en in een nieuwe uitzetren in het Kuinderbos van Staatsbosbeheer. Deze ren is gebouwd door stagiaires van de Hogere Bosbouwschool te Velp. Van de 10 volwassen dassen zijn er 5 uitgezet, is 1 geëuthanaseerd en is er 1 gestorven.

Het Opvangcentrum draagt ook de zorg voor een das van het Landschapmuseum van de VNC, een van de weinige plaatsen waar dassen in levenden lijve te zien zijn. Dit is zeer belangrijk bij het verwerven van maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van deze dieren, voor dassenvoorzieningen en de verbetering van het cultuurlandschap, het leefgebied van deze dieren.

De zorgtaken binnen het opvangcentrum worden uitgevoerd door vrijwilligers. In 2019 waren gemiddeld 14 vrijwilligers betrokken bij de verzorging van opgenomen dassen. Daarnaast verzorgen 3 vrijwilligers samen met vaste medewerkers de zogenoemde bereikbaarheidsdienst, waardoor het Opvangcentrum dag en nacht bereikbaar is voor adviezen rond de hulpverlening aan dassen en andere dringende dassenzaken.

5. FINANCIËEL VERSLAG

5.1 Financiën 2019

De volgende pagina's bieden een overzicht van de balans per 31 december 2019 uit de jaarrekening 2019, de staat van baten en lasten over 2019 uit de jaarrekening 2019 en een toelichting op de lastenverdeling 2019. De volledige jaarrekening, inclusief de hierbij afgegeven controleverklaring, is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2019.

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Jaarrekening 2019

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

	31 december 2019		31 december 2018	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiële vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	31.433		26.679	
Landbouw materieel (project gebonden)	239.664		237.474	
Transportmiddelen	13.054		24.121	
Opslagruimte/werkplaats	p.m.		p.m.	
		284.152		288.275
<i>Voorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	1.112		1.246	
		1.112		1.246
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	53.294		21.140	
Nog te factureren (projecten)	85.734		136.593	
Overige vorderingen	101.000		120.298	
Overlopende posten	1.000		4.037	
		241.028		282.068
<i>Liquide middelen</i>		1.081.435		977.663
Totaal		<u>1.607.727</u>		<u>1.549.252</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	614.645		595.177	
Bestemmingsreserve grondaankoop	195.000		75.000	
		809.645		670.177
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	58.653		111.105	
Loonbelasting/Sociale lasten	18.978		17.638	
Omzetbelasting	16.789		-16.482	
Pensioenfondsen	13.225		13.394	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	611.759		664.839	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	6.737		8.309	
Overige schulden	71.941		80.272	
		798.082		879.075
Totaal		<u>1.607.727</u>		<u>1.549.252</u>

Countus

daar reken je op

VOOR IDENTIFICATIE-
DOELENDE BEHOORENDE BIJ
CONTROLEVERKLARING D.D.

2-6-2020

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019

	werkelijk 2019	begroot 2019	werkelijk 2018
<i>Baten:</i>	€	€	€
b Baten van particulieren	165.169	148.150	165.202
Baten van bedrijven	697.131	909.342	565.318
Baten van loterijorganisaties	582.131	793.824	929.263
Baten van subsidies van overheden	324.910	120.500	186.605
Baten van andere organisaties zonder winststreven	21.848	0	66.355
Som van de geworven baten	1.791.189	1.971.816	1.912.743
Overige baten	17.487	16.350	20.537
d Som van de baten	1.808.676	1.988.166	1.933.280

Lasten:

Besteed aan doelstelling

- Voorlichting en educatie	34.644	37.834	32.689
- Landschapsmuseum	31.928	39.973	33.497
- Deltaplan, beleid en advies	365.974	321.955	304.590
- Collectief Deltaplan landschap	33.651	24.235	36.715
- Deltaplan uitvoering	633.106	822.697	560.890
- Maasheggen en NPL	81.216	292.624	428.331
- Natuur in de straat	7.385	14.943	8.713
- Groen/blauwe Rijn alliantie (Otter)	141.862	134.327	152.004
- Das&Boom, opvang&advies	216.102	172.712	181.160
c	1.545.868	1.861.300	1.738.589
a Wervingskosten	12.712	15.236	11.021
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	110.628	111.630	131.212
e Som der lasten	1.669.208	1.988.166	1.880.822
Resultaat	139.468	0	52.458

Resultaatbestemming

Toevoeging/onttrekking aan:

- continuïteitsreserve	19.468	0	52.458
- bestemmingsreserve grondaankoop	120.000	0	0
	139.468	0	52.458

Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving

t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b) 0,7% 0,8% 0,6%

Volgens richtlijnen van het CBF dient het procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a:b) beneden de 25% te liggen. De VNC streeft ernaar dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2019 is dit percentage 0,7%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

t.o.v. lasten (c : e) 92,6% 93,6% 92,4%

De VNC streeft er naar om het aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. totale lasten (c : e) meer dan 85% te laten zijn. Voor 2019 bedraagt dit percentage 92,6%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

t.o.v. baten (c : d) 85,5% 93,6% 89,9%

De VNC streeft er naar om meer dan 85% van de baten aan de doelstelling te besteden (c : d). Voor 2019 komt dit percentage uit op 85,5%.

Countus
daar reken je op

	Werkelijk 2019	Begroot 2019	Werkelijk 2018

16.0	16.1	15.2
------	------	------

3000

0
0
0
0

0
0
0
;

0
0
0
;

0
0
0

2019 is dit percentage 6,6%.

itbested werk'.

op basis van het aantal gerealiseerde werkdagen.

5.2 Begroting 2020

	begroot 2020	
Baten:		
Baten van particulieren	148.150	b
Baten van bedrijven	894.591	
Baten van loterijorganisaties	772.751	
Baten van subsidies van overheden	131.500	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	0	
Overige baten	16.350	
Som der baten	1.963.342	d
Lasten:		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting/PR en educatie	37.407	
- Landschapsmuseum	48.367	
- Deltaplan beleid en advies	328.998	
- Collectief Deltaplan landschap	26.279	
- Poelen.nu	72.393	
- Maasheggen en NPL	271.551	
- Landschapsherstelprojecten	807.373	
- Natuur in de straat	14.134	
- De Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	74.219	
- Das&boom, opvang&advies	158.491	
	1.839.212	c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	15.322	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	0	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	0	
- Kosten van beleggingen	0	
	15.322	
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie	108.808	e
Som der lasten	1.963.342	f
Resultaat	0	
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve	0	
- bestemmingsreserves	0	
- herwaarderingsreserve	0	
- algemene reserve	0	
- bestemmingsfonds	0	
	0	
Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)		
	10,3%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)		
	93,7%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)		
	93,7%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)		
	5,5%	

6. JAARPLAN 2020

6.1 INLEIDING

2020 wordt het jaar waarin de VNC alweer het derde Icoonlandschap bekend zal maken. Naast de jaarlijkse uitreikingen van de Gouden Zwaluw en de Gouden Mispel, zal de VNC ook Icoonlandschappen jaarlijks onderscheiden. Het betreft landschappen van de hoogst denkbare kwaliteit. Ze bestaan uit een rijk en nog goed leesbaar landschap. Naast de historische componenten kunnen ze ook nieuwe eigentijdse kwaliteiten hebben. Soms zijn ze extra 'verrijkt' door diepgewortelde tradities of door een nog hechte logische verbinding tussen landschap en de gebouwde omgeving. Of door een zeer hoge biodiversiteit, die door het landschap zelf is aangelokt en gebleven is.

In 2020 zal net als voorgaande jaren een belangrijke focus liggen op de bescherming en vervolmaking van het Maasheggen gebied. Niet alleen aan Brabantse, maar ook aan Limburgse kant, waar we samenwerken met het collectief Natuurrijk Limburg.

Ook zal in 2020 een vervolg gegeven worden aan de aanleg van bloem- en kruidenrijke randen lang heggen, om de noodlijdende insectenwereld te helpen aan te sterken. Relatief nieuwe methoden, zoals 'sinusbeheer' en aanleg van 'keverbanken', zullen hierbij ingezet worden.

De groenploeg van de VNC zal hierin een belangrijk aandeel hebben. De projectenportefeuille groeit nog steeds gestaag. Er worden steeds meer kilometers gemaakt, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling. Dit is van het allergrootste belang om het goede voorbeeld te geven. Ook in 2020 zullen kansen niet onbenut gelaten worden om deze groei door te zetten.

Ook in 2020 zal de energietransitie extra inzet vragen. Vanwege de gebrekkige sturing vanuit de overheid, leidt het tot verspilling van landbouwgrond, cultuurlandschappen en zelfs natuur, biodiversiteit en grondstoffen. De VNC blijft zich in deze onafhankelijk opstellen. We zullen toetsen aan wet- en regelgeving, daarbij telkens alternatieven naar voren trachten te brengen.

Soorten als de otter en de das zullen blijvend in de belangstelling staan. Via de Groen Blauwe Rijn Alliantie krijgt de otter artificiële verblijfplaatsen aangeboden langs saaie kale water oevers. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, waar onder andere ijsvogels en oeverzwaluwen baat bij zullen hebben.

En de das - succesvol teruggebracht van het randje van uitsterven - mag zich ook komend jaar verheugen op onze warme belangstelling en beschermacties.

6.2 ORGANISATIE

6.2.1 BESTUUR

Binnen het bestuur van de VNC zal in 2020 de eerste termijn van Robbert Hidra eindigen. Hij zal zich tijdens de ALV in 2020 herkiesbaar stellen. Het bestuur bestaat op dit moment uit 6 leden. Er wordt naar gestreefd om in de komende periode tot een stabiele minimale bezetting van 7 leden te komen.

6.2.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Voor 2020 is een personeelsgrootte van 15,40 fte begroot, stabiel ten opzichte van 2019. In de begroting van 2020 is bij de personeelslasten een inflatiecorrectie van 1,5% toegepast.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

In 2020 zal actief versterking gezocht worden voor de vrijwilligersgroepen 'groenbeheer' en 'Gastheer/gastvrouw Landschapmuseum'.

SMART:

- *Herkiesbaar stellen Robbert Hidra*
- *Stabilisering van personeelsbestand*
- *Aantrekken 6 nieuwe vrijwilligers*

6.3 VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

6.3.1 LANDSCHAPMUSEUM

- *Begrotingspost 'Landschapmuseum' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

In 2020 krijgt het Landschapmuseum een uitbreiding in de vorm van een blijvende tentoonstelling over Huis Wylerberg; het bijzondere pand waarin het museum en de VNC gevestigd zijn. Gesitueerd in de historische muziekzaal beschrijft de tentoonstelling de bewogen geschiedenis van het huis en haar bewoners, door middel van tekst en beeld, historische objecten en een ter plekke te bekijken documentaire. In aanloop naar het honderdjarig bestaan van het huis in 2024 zullen ook verschillende activiteiten plaatsvinden.

6.3.2 COMMUNICATIE

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

Bij de uitvoeringen van de projecten en programma's in 2020 zal elke mogelijk benut worden om deze VNC-activiteiten onder de aandacht te brengen van de diverse media. Actief zullen voor ieder project media-momenten gekozen worden, en aangeboden worden aan de meest geschikte mediakanalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verkregen beeldmateriaal uit het project 'Het digitale landschapsarchief' van de VNC.

De achterban van de VNC zal intensiever betrokken worden bij de behaalde resultaten van projecten.

6.3.3 FONDSENWERVING EN LEDEN

- *Begrotingspost 'Eigen fondsenwerving' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

In 2020 zullen voor verschillende (lopende) projecten aanvragen gedaan worden bij fondsen/subsidieverstrekken.

De komende jaren willen we interessanter worden voor onze bestaande leden en deze nadrukkelijker informeren en waar mogelijk betrekken bij onze activiteiten. Daarbij zal de inzet van sociale media geïntensiveerd worden, o.a. door publicatie van wekelijkse vlogs.

Behaalde successen zullen meer gedeeld worden, waardoor een juiste mindset wordt gecreëerd voor potentiële leden.

Drie financiële wervingsacties onder leden zijn gepland.

Externe deskundigheid zal worden ingeschakeld om het huidige ledenbestand te 'upgraden', o.a. door servicegesprekken met leden en donateurs. Doel is om de gemiddelde bijdrage van leden en donateurs te verhogen en om betalingen verder te automatiseren.

SMART:

- *Opening tentoonstelling Landschapmuseum*
- *Creëren van minimaal 1 mediamoment per project/programma*
- *Creëren van minimaal 2 mediamomenten rondom de overkoepelende doelstelling*
- *Drie financiële wervingsacties onder de leden/donateurs*
- *Upgraden ledenbestand*
- *Optimalisatie inzet social media/wekelijkse vlogs*
- *Financiële aanvragen voor projecten uitzetten bij 2 grotere fondsen en 4 kleinere fondsen.*

6.4 PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

6.4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De VNC heeft zich in 2019 samen met LandschappenNL ingespannen om RVO en het Ministerie van Landbouw te overtuigen de perverse prikkels en anti stemming bij agrariërs jegens landschapselementen weg te nemen. Bij het bepalen van het subsidiabele landbouwooppervlak wordt nu gebruik gemaakt van luchtfoto's, waarin met enige regelmaat de slagschaduw van de landschapselementen per abuis wordt meegeteld bij het bepalen van de oppervlakte van die elementen. Boeren hebben daar last van, want met een beetje pech kan dat zo een paar hectare minder subsidiabele landbouwgrond betekenen. Gebruik maken van kadaster en satellietbeelden is een stuk nauwkeuriger dan gebruik maken van luchtfoto's. Het biedt tevens veel minder ruimte aan interpretatie van breedte en oppervlakte van landschapselementen.

Daarom zal de VNC in de aanloop naar het nieuwe GLB de druk verhogen op de overheden, om deze landschapselementen - net als in de ons omringende landen - gewoon bij de landbouwbedrijven te rekenen en niet langer af te trekken van de subsidiabele ruimte.

Ook in de stikstofdiscussie en de te verwachten beleidskaders, is het van belang de zijde van de duurzame landschaps- en diervriendelijke bedrijven te kiezen. Deze bedrijven zijn straks hard nodig voor de omschakeling naar kringloop landbouw. Streven naar een landschapsvriendelijke perceelregistratie en het op peil houden van de veestapel bij de goede bedrijven. Samen met LTO, Staatbosbeheer, Natuurmonumenten en LandschappenNL voeren we dit jaar de druk verder op. Voorts vraagt de Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) extra inzet. Met name de keuze voor decentralisatie zal zorgen voor een grote spreiding aan initiatieven die slecht aansluitbaar zullen zijn op het net, en landschappelijk overal wel gevolgen hebben. Deze versnippering zorgt er nu ook voor dat er geen grote parken komen, die goed op het leidingnet aangesloten kunnen worden, en waarbij de kwetsbare landschappen buiten schot gehouden kunnen worden. De strijd is inmiddels in volle gang: procedures op de Veluwe en in Nationale Landschappen zijn gestart. Zowel cultuurlandschapsbelangen, als dassenbelangen wegen hier extra zwaar, omdat zonneparken met name versneld aangelegd dreigen te worden in de dassenrijke cultuurhistorische waardevolle landschappen. Veel extra werk zal nodig zijn om dergelijke projecten – in strijd met wet- en regelgeving en RVO-richtlijnen - aan de kaak te stellen, juridisch te bevechten en telkens alternatieven naar voren te brengen.

Verder zal de VNC doorgaan om de urgentie rondom landschap en biodiversiteit hoger op de maatschappelijke agenda te krijgen.

6.4.2 ADVIES

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De VNC heeft de afgelopen jaren voor diverse organisatie/instanties/overheden (betaald) adviezen opgesteld met betrekking tot landschapsbeheer/herstel, en opstellen van landschapsvisies. Voor 2020 wil de VNC deze opdrachtenportefeuille verder uitbreiden. Op deze wijze kan de VNC enerzijds

met het geven van deskundig advies op het gebied van landschapsontwikkeling en -behoud haar doelstellingen verder realiseren, en anderzijds worden extra inkomsten gegenereerd.

Een traject waar de VNC al enkele jaren bij betrokken is, en inzet op verdere continuering, is het Buitenland van Rhoon. Zomer 2019 is via een openbare Europese aanbesteding het uitvoeringstraject voor de komende jaren gegund aan het consortium bestaande uit de VNC, het Louis Bolk Instituut, SOVON, Natuurbalans, Delphy en WUR. Dit consortium gaat de gebiedscoöperatie de komende jaren adviseren en begeleiden bij de uitvoer van het streefbeeld. VNC zal zich daarbij voornamelijk concentreren op landschapselementen zoals hoogstamboomgaarden, heggen en erfbeplanting.

SMART

- *Continuering traject Buitenland van Rhoon*
- *Inzet op behalen van minimaal 3 tot 5 betaalde adviesopdrachten voor 2020.*

6.4.3 ICOONLANDSCHAPPEN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*
- Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, oftewel: Icoonlandschappen.

De VNC gaat deze landschappen belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

Nationale icoonlandschappen worden genomineerd en onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren.

Jaarlijks zullen 1 tot 2 unieke gebieden de erkenning krijgen die ze als nationale icoonlandschappen voor heel Nederland op de kaart zullen zetten.

SMART

- *Bekendmaking derde/vierde Icoonlandschap van Nederland, zomer 2020*
- *Doorontwikkeling verdere te nomineren locaties*

6.4.4 LANDSCHAPHERSTEL

- *Begrotingspost 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De afgelopen jaren heeft de vereniging fors geïnvesteerd in de professionalisering van de eigen groen-uitvoeringsploeg, zoals de aanschaf van machines, het betrekken van een nieuwe werkschuur, cursussen voor groenmedewerkers en een nieuw beheermanagementprogramma. De projectenportefeuille heeft de afgelopen jaren een gestage groei doorgemaakt. Doel is deze groei voort te zetten, d.m.v. consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs.

SMART

- *uitvoering van de lopende meerjarige uitvoeringsprojecten*
- *Onderhoud landschapselementen bij diverse terreinbeherende instanties*
- *Onderhoud voor het Collectief Deltaplan en gemeente(n) in de Maasheggen*
- *Uitvoering terreinbeheer Wylerberg en Duivelsberg;*
- *Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;*
- *Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder-Groesbeek.*

6.4.5 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen wordt uitgevoerd, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

Er is een intensief gebiedsproces gestart waarin voor 2020 gewerkt gaat worden o.a. aan het verder uitvoering geven van een nieuw meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei en een herijking van het Brabants Natuurnetwerk met meer flexibiliteit en mogelijkheden voor herstel van heggen.

De activiteiten voor het extra project Postcodeloterij en het collectief Deltaplan Landschap worden hieronder nader toegelicht.

Extra project postcodeloterij

- *Begrotingspost 'Maasheggen Postcodeloterij' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. Er is reeds een belangrijke pijler in de doelstellingen verwezenlijkt: de procedure voor het verkrijgen van de UNESCO Man and Biosphere status is succesvol doorlopen. De Brabantse Maasheggen zijn officieel benoemd tot UNESCO-biosfeergebied. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland.

Er zal verder gewerkt worden aan het Maasheggenboek: teksten/beeld/opmaak zullen zover mogelijk gereed komen in 2020, om in 2021 te kunnen worden gedrukt.

Verder zal de VNC inzetten op het verkrijgen van een laatste strategische grondpositie.

SMART

- *Aankoop 5 hectare landbouwgrond*
- *Productie beeldmateriaal/ tekst Maasheggenboek*

Collectief Deltaplan Landschap?

- *Begrotingspost 'Collectief Deltaplan Landschap'*

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven de Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

De huidige regeling ANLB loopt tot in principe tot en met 2021, maar wordt zeer waarschijnlijk met een jaar verlengd. In deze periode wordt voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en een nieuwe gebiedsofferte voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2021.

SMART

- *voortzetting bestuur*
- *invulling geven aan kwaliteitshandboek*
- *uitvoering beheer onder contract staande 50.000 meter maasheggen.*
- *coördinatie contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en audit*

6.4.6 POELEN.NU

- *Begrotingspost 'Poelen.nu' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

Zomer 2019 is het project Poelen.nu van start gegaan. In dit driejarige project werkt de VNC samen met RAVON, FLORON, EIS Kenniscentrum Insecten, de Vlinderstichting, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap.

Poelen vormen onmisbare landschapselementen voor amfibieën in het agrarische cultuurlandschap. Helaas zijn er veel te veel voorbeelden van poelen die door slechte aanleg of slecht onderhoud ongeschikt zijn voor amfibieën - zoals de kamsalamander - en planten. Poelen.nu richt zich op het herstel van 28 amfibieënpoeien in de Maasheggen en aanleg van maar liefst 35 nieuwe poelen. Ook worden 120 poelen van Staatsbosbeheer door RAVON geïnventariseerd op de kwaliteit voor amfibieën en planten. In dit project verzorgt de VNC het herstel en nieuwe aanleg van de poelen.

SMART

- *herstel 7 poelen, nieuwe aanleg 10 poelen*

6.4.7 GROENBLAUWE RIJNALLIANTIE

- *Begrotingspost 'Groen-Blauwe Rijn Alliantie (otter)' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De Groen-Blauwe Rijn Alliantie (GBRA) heeft de ambitie te komen tot een duurzame en stabiele otterpopulatie in het Gelderse Poort in Nederland en het Rijngebied in Duitsland. Hier bevindt zich een kleine populatie otters. Belangrijk projectdoel is het verbeteren van de migratie-mogelijkheden voor otters. De verschillende Duitse en Nederlandse partners hebben hiervoor de handen ineen geslagen; ieder met inbreng van hun eigen kennis en kunde en ervaring. Partijen zijn niet alleen natuur- en landschapsorganisaties (zoals Stichting Ark en de VNC), maar ook bijvoorbeeld het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland.

De GBRA heeft haar ambities in een project neergelegd, wat in juni 2017 door Interreg V is gehonoreerd.

De VNC neemt in dit driejarige project de realisatie en monitoring van 'stepping stones' voor haar rekening. Langs waterwegen in het project gebied zullen op ongeveer 40 plekken deze 'stepping stones' worden aangelegd; een voor Nederland nieuw en uniek concept, gebaseerd op behaalde successen in Groot-Brittannië. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, in de omliggende agrarische woestijnen. In verschillende watergangen ontbreekt habitat voor diersoorten zoals de otter waardoor de migratiemogelijkheden beperkt worden.

Op beloop- en bezwembare afstand van elkaar worden otterholts geplaatst: ondergrondse, veilige en droge plekken waar otters kunnen overnachten of jongen kunnen baren. Deze gaan wij combineren met ijsvogelwanden en – waar passend – oeverwalwanden.

2020 Vormt het laatste jaar van dit driejarig project.

SMART

- *Meewerken aan het vergroten van de kennis en de uitwisseling van kennis over de ontwikkeling van uiterwaarden, het functioneren van ecologische corridors en de ontwikkeling van de populatie otters en trekvisserij teneinde integrale planning en beheermaatregelen te verbeteren.*
- *Plaatsing/inrichting 10 stepping stones: otterholts*
- *Monitoring van aangelegde faunavoorzieningen*

6.4.8 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De VNC heeft geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van 'de Nieuwe Wildernis', waarvan ook veel 'specials' vanuit de lucht met een drone. Het project Natuurbeelden is inmiddels afgerond. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over twee drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2020 zal verder gewerkt worden aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

SMART

- *Productie nieuw beeldmateriaal: vastleggen 10 verschillende cultuurlandschappen*
- *Inzet beelden t.b.v. social media en projecten van de VNC*

6.4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

- *Onderdeel van begrotingspost 'Kantoor- en algemene kosten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

De VNC zal in 2020 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap. De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- *Uitreiking Gouden Mispel december 2020*
- *Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2020*

6.4.10 DAS&BOOM

- *Begrotingspost 'Das&Boom' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

In 2020 zullen door Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitgevoerd worden voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC.

Vooralsnog staat voor komend jaar geen grotere dassenverhuizing in de planning.

Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise en accommodatie in blijven zetten voor de revalidatie van gewonde dassen, het grootbrengen van verweesde dassen en het uitzetten van opgevangen en herstelde dieren.

SMART

- *Diverse adviesopdrachten*
- *Opvang hulpbehoevende dassen*

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Scheiding tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur.

2. Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2019-2022) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, social media, studiedagen/symposia, interviews, memo's, pleitnota's.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Landschapmuseum en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, frequente inhoudelijke 'updates' per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Raad van Advies**

De VNC hecht veel waarde aan de mening en ideeën van de RvA. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, email en brainstormbijeenkomsten. Deze brainstormbijeenkomsten geven waardevolle input, waarmee de organisatie aan de slag gaat.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid.

- **Bedrijven**

Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstellingen en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de met ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2019

Countus accountants + adviseurs
Accountancy

Dokter Stollweg 2
8025 AV Zwolle
Postbus 10055
8000 GB Zwolle

Telefoon 038-4552600

Website www.countus.nl

E-mail info@countus.nl

Bankrek. NL33RAB00377397555

K.v.K.nr. 05059718

Beconnr. 196903

BTW nr. NL806030483B01

VERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Ons oordeel

Bijgesloten financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2019" van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap te Ubbergen is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2019 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Naar ons oordeel is het bijgesloten financieel verslag 2019 in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2019 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2019" bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019 en;
3. bijlage A uitvoeringskosten 2019.

Financieel verslag

Het financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Het kennisnemen van het financieel verslag en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en onze controleverklaring daarbij. Het financieel verslag en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 3 juni 2020.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2019 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in onze controleverklaring van 3 juni 2020.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de samengevatte jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag 2019, met daarin opgenomen het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2019, in overeenstemming met de gecontroleerde jaarrekening 2019.

Vestigingen

- Almere
- Assen
- Doetinchem
- Dronten
- Emmeloord
- Emmen
- Enschede
- Groenlo
- Hardenberg
- Joure
- Leeuwarden
- Markelo
- Mill
- Odijk
- Ommen
- Oldenzaal
- Raalte
- Staphorst
- Steenwijk
- Vriezenveen
- Wageningen
- Zeewolde
- Zelst

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Zwolle, 3 juni 2020
Countus accountants + adviseurs

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'H.J.B. Weinans', with a stylized flourish at the end.

H.J.B. Weinans RA